

Nr 17

Bevillningsutskottets betänkande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) jämte i ämnet väckta motioner.

I en den 21 november 1958 dagtecknad, till bevillningsutskottet hänvisad proposition, nr 27, har Kungl. Maj:t, under åberopande av propositionen bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för samma dag, föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370).

Rörande *propositionens huvudsakliga innehåll* må här anföras följande.

I samband med 1955 års reform av företagsbeskattningen infördes vissa begränsningar i rätten för företagarna att nedskryva varulager. Därvid maximerades nedskrivningarna i princip till 60 procent av lagrets värde. Enligt 1955 års regler skulle sålunda lagret upptagas till minst 40 procent av värdet. Bestämmelserna skulle tillämpas första gången vid 1960 års taxering. För mellanliggande år medgavs övergångsvis längre gående nedskrivningar. För 1958 och 1959 års taxeringar bestämdes sålunda högsta tillåtna nedskrivning i princip till 70 procent.

I propositionen föreslås att det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler uppskjutes till 1961 års taxering och att vid 1960 års taxering varulagret skall få värderas enligt samma regler som gäller vid 1958 och 1959 års taxeringar.

Det ovannämnda författningsförslaget är av följande lydelse.

Förslag till

lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370) skall erhålla ändrad lydelse på sätt nedan anges.

(Nuvarande lydelse)

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställs åren 1957—1959 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, tjuvu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställs åren 1958 och 1959, trettio procent av lagrets värde.

(Föreslagen lydelse)

4. Oaktat bestämmelserna i punkt 1 av anvisningarna till 41 § skola vid taxering i första instans i sin helhet tillämpas från och med år 1957, skola för de beskattningsår beträffande vilka taxering verkställs åren 1957—1960 följande särskilda bestämmelser gälla vid tillämpning av femte stycket i nämnda anvisningspunkt.

Vid utgången av nyssnämnda beskattningsår må lagret icke upptagas till belopp understigande i det följande angiven procentuell andel av lagrets i nyssnämnda stycke av sagda anvisningspunkt angivna värde, nämligen

såvitt angår det beskattningsår, för vilket taxering i första instans verkställs år 1957, tjuvu procent av lagrets värde; samt

såvitt angår de beskattningsår, för vilka taxering i första instans verkställs åren 1958—1960, trettio procent av lagrets värde.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

Till utskottet har hänvisats följande i anledning av propositionen väckta motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 384 av herr *Ewerlöf m. fl.* och II: 462 av herr *Hjalmarson m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte besluta sådan ändring av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen, att det lägsta värde till vilket varulager vid beskattningsårets utgång må upptagas skall fastställas till 30 procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till härför erforderlig författningsändring;

2) de likalydande motionerna I: 385 av herr *Bengtson m. fl.* och II: 460 av herr *Hedlund m. fl.*, vari hemställts, »att riksdagen vid behandlingen av propositionen nr 27 måtte uttala, att nuvarande huvudregel om värdering av varulager till lägst 30 procent av värdet må gälla, så länge nuvarande konjunkturläge består»; ävensom

3) de likalydande motionerna I: 386 av herr *Aastrup m. fl.* och II: 461 av herr *Ohlin m. fl.*, vari hemställts, att riksdagen måtte med ändring av vad

Kungl. Maj:t föreslagit i proposition nr 27 besluta, att den nedre gränsen för värdering av varulager vid beskattningen bestämmes till 30 procent av värdet i den permanenta lagstiftningen, och således avslå det i propositionen framlagda förslaget att varulager skall värderas till lägst 40 procent av värdet fr. o. m. 1961 års taxering, samt att vederbörande utskott måtte utarbeta förslag till erforderlig författningstext.

Beträffande de skäl, som anförts till stöd för de i motionerna framförda yrkandena, får utskottet, i den mån redogörelse härför ej lämnas i det följande, hänvisa till motionerna II: 460—462.

Rörande motiveringen för det i *propositionen* framlagda förslaget hänvisar utskottet till ovannämnda statsrådsprotokoll. Redogörelsen härutinnan återfinns under följande rubriker å nedan angivna sidor i propositionen, nämligen

Inledning, s. 3.

Gällande bestämmelser m. m., s. 3—6.

Departementschefen, s. 6—8.

Av innehållet i *de förevarande motionerna* må här återges följande.

I de likalydande *motionerna* I: 384 och II: 462 uttalas bl. a. att en uppskrivning av varulagren från 30 till 40 procent skulle få följder, som enligt motionärernas mening inte kan accepteras. Den skulle innebära, att beskattningen fick retroaktiv karaktär så till vida, att under en följd av år kumulerade orealiserade värdestegringsvinster, vilka inte har något samband med verkställda affärstransaktioner och vilka uppkommit vid ett tillämpande av värderingsregler som varit lagligt tillåtna, togs till beskattning. I möjligaste mån bör man från beskattning undantaga orealiserade värdestegringsvinster på vad som kan betecknas såsom ett normallager. Vinsten är här av rent fiktiv natur. Redan dessa principiella skäl anser motionärerna tala mot en uppskrivning av varulagervärdena från 30 till 40 procent. Därtill kommer, att kostnadsläget inom industrien är mycket högt uppdrivet i vårt land. Även på längre sikt är det därför, med hänsyn till angelägenheten att hålla vår produktion och därmed vår sysselsättning på en hög nivå, påkallat att ej genomdriva en varulageruppskrivning, som ytterligare skulle skärpa företagens svårigheter. En utebliven uppskrivning av varulagren skulle vara av betydelse även för den mindre företagsamheten, vilken för närvarande arbetar under mycket svåra villkor.

Motionärerna i de likalydande *motionerna* I: 385 och II: 460 framhåller att en uppskrivning av varulagren från 30 till 40 procent skulle drabba alla företag, som använt sig av mellankommunala prövningsnämndens medgivande att hålla lagren i 30 procent. Uppskrivningen synes motionärerna kunna genomföras först vid ett förbättrat konjunkturläge. För närvarande skulle en sådan uppskrivning medföra likviditetssvårigheter för många företag och därmed begränsning av investeringarna och som följd

därav ökade sysselsättningssvårigheter. Mot bakgrunden härav bör riksdagens ställningstagande till den föreliggande propositionen inte innefatta något ståndpunktstagande i fråga om vilka bestämmelser, som skall gälla för varulagervärderingen vid 1961 års taxering och därefter. Riksdagen bör i stället uttala, att bestämmelsen om värdering av varulager till 30 procent av värdet må gälla, så länge nuvarande konjunkturläge består. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att pröva denna fråga ytterligare och framlägga för riksdagen de förslag, som kan erfordras.

Till stöd för yrkandet i de likalydande motionerna I:386 och II:461 har erinrats om att det ekonomiska läget sedan drygt ett år tillbaka kännetecknas av en tydlig konjunkturavmattning med arbetslöshet. Att nu kraftigt skärpa varulagervärderingsreglerna skulle uppenbarligen allvarligt förvärra läget. Men även sett på längre sikt skulle ett ikraftträdande av den skatteskärpning, som nu av regeringen föreslås uppskjuten ett år, medföra en försvagning av företagets möjligheter att hålla sysselsättningen uppe. För den närmaste framtiden kommer nämligen våra egna möjligheter att bevara en tillfredsställande sysselsättningsnivå att vara direkt beroende av det svenska produktionslivets konkurrensförmåga gentemot utlandet, d. v. s. avsättningsmöjligheterna framför allt på utlandsmarknaden men även inom landet i konkurrens med utländska företag. Det är inte bara de nu till exportnäringarna koncentrerade avsättnings- och sysselsättningssvårigheterna som visar detta. Även de europeiska integrationsplanerna, vilkas förverkligande nu börjat inom den s. k. sexmaktsgruppen, gör det nödvändigt att det svenska produktionslivets konkurrensförmåga stärkes. För att nå detta mål förutsättes — som ett led i en allmän produktions- och sysselsättningsfrämjande politik — gynnsamma betingelser för ett gott företagssparande, som underlättar förnyelse och rationalisering av produktionsapparaten.

Utskottet

Vid 1955 års riksdag beslöts ändrade regler rörande företagsbeskattningen. Beträffande värdering av varulager innebär dessa att den tidigare i princip fria nedskrivningsrätten ersatts med bestämmelser av innebörd att lagret i beskattningshänseende inte får upptagas till lägre belopp än 40 procent av anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet å balansdagen. Med tillämpning av endera av två supplementärregler kan dock i särskilda fall lägre lagervärdet godtagas. För att bereda företagen möjlighet att anpassa sig till de nya bestämmelserna beslöts, att huvudregeln för varulagervärderingen skulle träda i kraft successivt under ett antal år. Sålunda gällde att lagret för beskattningsåret 1956 fick värderas till lägst 20 procent av värdet och lagret för beskattningsåret 1957 till lägst 30 procent av värdet. Sistnämnda procent-sats skall även tillämpas beträffande varulagervärderingen vid utgången av beskattningsåret 1958. Från och med beskattningsåret 1959, alltså från och

med 1960 års taxering, skulle de nya bestämmelserna träda helt i kraft.

I den föreliggande propositionen föreslås att det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler uppskjutes ett år eller till 1961 års taxering. Vid 1960 års taxering skall varulagret få värderas enligt samma regler som gäller vid 1958 och 1959 års taxering, d. v. s. den högsta tillåtna nedskrivningen blir i princip 70 procent.

I motionerna I: 384 och II: 462 samt motionerna I: 386 och II: 461 yrkas att riksdagen i detta sammanhang måtte ompröva sitt ställningstagande beträffande huvudregeln för varulagervärderingen och därvid besluta att nedskrivning får ske till lägst 30 procent av lagrets värde. I motionerna I: 385 och II: 460 åter hemställs att riksdagen måtte uttala att 30-procentsregeln skall gälla så länge nuvarande konjunkturläge består.

Motionsyrkanden rörande varulagervärderingen prövades senast av 1958 års B-riksdag. I sitt av riksdagen godkända betänkande nr B 14 uttalade bevillningsutskottet därvid — i anledning av yrkande om förlängning av övergångstiden — att skälen för en sådan förlängning måste vägas mot de synpunkter av praktisk natur, som talade för att övergångstiden inte gjordes alltför lång. Utskottet fann emellertid att den under senaste tiden inträdda förändringen i konjunkturbilden gjort att de betänkligheter, som av praktiska skäl kunde hysas mot en alltför lång övergångstid, borde vika. I rådande konjunkturläge kunde en uppskrivning av varulagren, på sätt förutsattes enligt gällande övergångsbestämmelser, för vissa företag vara förenad med sådana nackdelar att det ur allmän synpunkt framstod som välbetänt att förlänga anpassningstiden. Då emellertid beslut i frågan inte behövde fattas förrän vid 1959 års riksdag, och utskottet hade sig bekant att Kungl. Maj:t hade för avsikt att då framlägga proposition i ärendet, föranledde motionsyrkandet ingen riksdagens åtgärd.

Departementschefen har — i likhet med bevillningsutskottet vid 1958 års B-riksdag — som motiv för uppskov med ikraftträdandet av huvudregeln vid varulagervärderingen anfört skäl av konjunkturpolitisk art. Utskottet delar departementschefens uppfattning att anpassningen till de nya reglerna i vissa fall kan medföra påfrestningar på företagens likviditet, vilket i sin tur kan få till följd en begränsning av ur allmän synpunkt önskvärda investeringar. Inte minst av arbetsmarknadspolitiska skäl bör en sådan konsekvens undvikas. Utskottet tillstyrker på grund härav att övergångstiden före det fulla ikraftträdandet av 1955 års lagervärderingsregler förlänges ett år. Huruvida ytterligare uppskov må finnas erforderligt, kommer givetvis att bero på konjunkturutvecklingen. Ställning härtill kan således inte tas för närvarande. Emellertid förutsätter utskottet att Kungl. Maj:t med uppmärksamhet följer utvecklingen och, om konjunkturförhållandena ger anledning därtill, vidtar erforderliga åtgärder. Härmed anser sig utskottet ha besvarat det i motionerna I: 385 och II: 460 framställda yrkandet.

Vad beträffar motionsyrkandena om att procenttalet för den nedre gränsen för tillåten varulagernedskrivning permanent skulle bestämmas till 30, får utskottet erinra om att motionsyrkanden av motsvarande innebörd prö-

vades av 1958 års B-riksdag. I förenämnda betänkande nr B 14 avstyrkte bevillningsutskottet ifrågavarande motioner. Utskottet framhöll därvid att konjunkturen visserligen syntes ha förändrats i förhållande till år 1955, då de nya bestämmelserna antogs av riksdagen. En inte obetydlig avmattning hade inträtt, och på vissa håll inom näringslivet hade man att kämpa mot svårigheter, vilka inte alls eller endast i mindre grad gjorde sig gällande åren före och omkring år 1955. Emellertid utgjorde detta enligt utskottets mening knappast något skäl att ändra huvudregeln för varulagervärderingen. Utskottet erinrade om att de nya företagsbeskattningsreglerna inte avsågs skola tillämpas blott i högkonjunkturlägen, utan syftet var att skapa permanenta bestämmelser som skulle göra tillfälliga ingripanden på beskattningsområdet i huvudsak onödiga. Man gjorde dock en reservation för att det i extrema högkonjunkturlägen kunde bli erforderligt att överväga speciella åtgärder. Någon ändring av företagsbeskattningsreglerna med hänsyn till mindre förskjutningar i konjunkturbilden förutsattes däremot inte.

För egen del vill utskottet framhålla att då utskottet ovan tillstyrkt ytterligare uppskov med uppskrivning av varulagren till 40 procent av värdet, har detta sin grund i att en sådan uppskrivning ur allmän synpunkt för närvarande är förenad med vissa i det föregående närmare angivna olägenheter. I princip anser utskottet att huvudregeln för varulagervärderingen inte bör medge en längre gående nedskrivning än till 40 procent av värdet. Utskottet är således av den meningen att — sedan väl den erforderliga uppskrivningen skett — det torde komma att visa sig att för näringslivet i allmänhet en 60-procentig nedskrivning är tillräcklig för det syfte nedskrivningen främst avser att tjäna, nämligen att medge ett betryggande skydd mot prisfallsrisk. Det må framhållas att genom särskilda regler sörjts för att ytterligare prisfallsskydd kan beredas företag med särskilt priskänsliga varor. Med det anförda avstyrker utskottet motionerna I: 384 och II: 462 samt motionerna I: 386 och II: 461.

Under åberopande av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

A) att riksdagen måtte, med bifall till Kungl. Maj:ts förenämnda proposition nr 27 antaga det vid propositionen föregående förslaget till lag angående ändrad lydelse av punkten 4 av övergångsbestämmelserna till lagen den 27 maj 1955 (nr 255) om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370);

B) att de likalydande motionerna I: 385 av herr Bengtson m. fl. och II: 460 av herr Hedlund m. fl. måtte anses besvarade med vad utskottet ovan anförts;

C) att följande motioner, nämligen

1) de likalydande motionerna I: 384 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 462 av herr Hjalmarson m. fl., samt

2) de likalydande motionerna I: 386 av herr Aastrup m. fl. och II: 461 av herr Ohlin m. fl.,
måtte av riksdagen lämnas utan åtgärd.

Stockholm den 24 februari 1959

På bevillningsutskottets vägnar:

JOHN ERICSSON

Närvarande:

från första kammaren: herrar Hagberg, Eriksson, Snygg*, Spetz, Jansson, Gustaf Elofsson*, fröken Ranmark, herrar Söderquist*, Oscar Carlsson* och Bengtson;

från andra kammaren: herrar Ericsson i Kinna, Sundström*, Nilsson i Svalöv, Kollberg, Allard, Vigelsbo, Kärrlander, Magnusson i Borås, Gustafson i Göteborg* och Andersson i Essvik.

* Icke närvarit vid justering av betänkandet.

Reservation

av herrar *Hagberg, Spetz, Söderquist, Nilsson* i Svalöv, *Kollberg, Magnusson* i Borås och *Gustafson* i Göteborg, vilka under åberopande av innehållet i de likalydande motionerna I: 384 av herr Ewerlöf m. fl. och II: 462 av herr Hjalmarson m. fl. samt de likalydande motionerna I: 386 av herr Aastrup m. fl. och II: 461 av herr Ohlin m. fl. ansett att utskottet bort hemställa,

A) att riksdagen måtte, med avslag å Kungl. Maj:ts förvarande proposition nr 27 och med bifall till ovannämnda motioner antaga följande

Förslag

till

lag om ändring i kommunalskattelagen den 28 september 1928 (nr 370)

Härigenom förordnas, att punkt 1 av anvisningarna till 41 § kommunalskattelagen den 28 september 1928 skall erhålla följande ändrade lydelse.

Anvisningar

till 41 §.

1. Inkomst av — — — särskilt stadgas.

För skattskyldig, — — — av följande.

Därest vinstresultatet — — — stadgade grunder.

Den i — — — nedan sägs.

Lagret vid beskattningsårets utgång må icke upptagas till lägre belopp än trettio procent av lagrets anskaffningsvärde eller, därest återanskaffningsvärdet å balansdagen är lägre, sistnämnda värde, i förekommande fall efter avdrag för inkurans.

Därest värdet å lagret, beräknat till anskaffnings- eller återanskaffningsvärdet och i förekommande fall efter avdrag för inkurans, uppgår till lägre belopp än som motsvarar medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren (jämförelseåren), må lagret vid beskattningsårets utgång i stället upptagas till lägst ett belopp motsvarande förstnämnda värde å detta lager efter avdrag med sjuttio procent av sagda medeltalsvärde. Därvid skola såsom värden å lagren vid jämförelseårens utgång hava upptagits anskaffningsvärdena eller, därest återanskaffningsvärdena å balansdagarna i fråga varit lägre, sistnämnda värden, i förekommande fall efter avdrag för inkurans. Föreligger sådant fall att sjuttio procent av nyssnämnda medeltalsvärde överstiger värdet av lagret vid beskattningsårets utgång, må avdrag åtnjutas jämväl för det överskjutande beloppet, därest en häremot svarande avsättning i räkenskaperna gjorts till lagerregleringskonto. Då avdrag för sådan avsättning medgivits, skall avsättningen återföras till beskattning nästföljande beskattningsår, därvid frågan om avdrag för förnyad avsättning till dylikt konto får prövas enligt bestämmelserna ovan. Ingå i lagret råvaror eller stapelvaror, må lagret av sådana varor eller del därav upptagas till lägst sjuttio procent av värdet å tillgångarna i fråga beräknat efter lägsta marknadspris under beskattningsåret eller under något av de närmast föregående nio beskattningsåren. Där est sist angivna grund för värdering av varulagret eller del därav tillämpats, skall vad ovan sägs om värdering med hänsyn tagen till medeltalet av värdena å lagren vid utgången av de två närmast föregående beskattningsåren icke gälla.

Utan avseende — — — vara påkallat.

Vad i — — — såsom skäligt.

Avdrag för — — — skattskyldiga angivit.

Vid bestämmande — — — eget kapital.

När fråga — — — skulle ifrågakommit.

Nedskrivning av — — — september beskattningsåret.

Vad här — — — årets inkomst.

Har avverkningsrätt — — — influtna likviden.

Om beskattningsmyndighet, — — — till beskattning.

Motsvarande gäller — — — års inkomstberäkning.

Denna lag träder i kraft dagen efter den, då lagen enligt därå meddelad uppgift utkommit från trycket i Svensk författningssamling.

B) att de likalydande motionerna I: 385 av herr Bengtson m. fl. och II: 460 av herr Hedlund m. fl. måtte anses besvarade genom vad utskottet ovan anfört och hemställt.